

Allmän studieplan för utbildning på forskarnivå i

PEDAGOGIK

Education

Studieplanen är utfärdad den 14 juni 2007 (CF 62-250-2007).¹ Den har senast ändrats den 9 september 2021 (ORU 2021/04580).

Med stöd av 6 kap. 26 § högskoleförordningen (1993:100, HF) föreskriver Örebro universitet följande.

1 Ämnesbeskrivning

Pedagogik är ett brett samhällsvetenskapligt ämne med fokus på processer av bildning, kommunikation, lärande och socialisation. I ämnet studeras förutsättningar för och innehållet i sådana processer, samt hur de utformas och får olika konsekvenser. Vid Örebro universitet har studier av lärande och socialisation ett särskilt intresse för mänskligt meningsskapande, vilket undersöks från individuella, interaktionella och samhälleliga perspektiv. Områden med stark förankring i forskningsämnet pedagogik vid Örebro universitet är frågor om demokrati och mänskliga rättigheter, didaktik, läroplansteori, utbildningspolitik och pedagogisk filosofi. Också frågor om hur socialisationsinnehåll kommuniceras, utvecklas och förändras har en stark ställning i ämnet, med fokus på kommunikativa processer i institutionella sammanhang, med pluralism och mångfald som utgångspunkt.

2 Examensmål

Examensmålen framgår av bilaga 1 till denna studieplan. De olika utbildningsmomenten ska tillsammans ge doktoranden förutsättningar att uppfylla samtliga examensmål. Närmare hänvisningar till målen ges i examenskraven i avsnitt 5 och 6.

3 Antagning till utbildningen - behörighet och urval m.m.

Bestämmelser om behörighet och urval finns i bilaga 2 till denna studieplan. Om antagning i övrigt, se universitetets antagningsordning.

¹ Fakultetsnämnden för humaniora och socialvetenskap.

4 Allmänt om utbildningens upplägning²

Det finns två utbildningar på forskarnivå – en som avslutas med doktorexamen (240 högskolepoäng, motsvarande fyra års utbildning på heltid) och en som avslutas med licentiatexamen (120 högskolepoäng, motsvarande två års utbildning på heltid).

Utbildningen består huvudsakligen av kurser och av arbete med avhandling respektive uppsats, vilka examineras genom prov respektive disputation. Den studerande förutsätts delta aktivt i seminarier och andra stödjande moment under hela studietiden. Den studerande rekommenderas vidare att ta tillvara de tillfällen som erbjuds att bevista gästföreläsningar m.m. inom universitetet samt att delta i och medverka vid nationella och internationella konferenser.

För varje doktorand utses minst två handledare, som ska ge stöd åt doktoranden under utbildningen.³ En av dem utses till huvudhandledare. Studiernas närmare upplägning bestäms i en individuell studieplan.

Utöver kraven i den allmänna studieplanen kan doktoranden ha särskilda krav för sin utbildning, exempelvis kurser som är obligatoriska inom ramen för en forskarskola, vilka ska framgå av den individuella studieplanen. Fördelningen mellan kurser/prov och avhandling/uppsats ska likväl vara i enlighet med utbildningens upplägning.

Poängöversikt

Översikt över utbildningens upplägning och examenskraven	Kurser/prov, högskolepoäng		Avhandling respektive uppsats, högskolepoäng	Summa högskolepoäng
	Obligatoriska	Valbara		
Doktorexamen	25	50	165	240
Licentiatexamen	25	10	85	120

² 6 kap. 4, 5, 28 och 29 §§ HF samt lokala riktlinjer för upplägningen av utbildningen på forskarnivå

³ För doktorander som har börjat sin utbildning före den 1 juli 2007 gäller inte högskoleförordningens krav om minst två handledare, utan den äldre bestämmelsen om minst en handledare (p 18 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053).

5 Examenskrav för doktorsexamen, 240 hp

För doktorsexamen fordras att doktoranden

- dels har blivit godkänd vid prov⁴ om 75 högskolepoäng som ingår i kurskraven nedan,
- dels har fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) motsvarande 165 högskolepoäng godkänd. Avhandlingen skall försvaras muntligen vid en offentlig disputation.⁵

Obligatoriska kurser, sammanlagt 25 hp

Pedagogik som vetenskap – introduktionskurs till pedagogisk forskning och dess profilering, 15 hp

Forskningsetik och god forskningssed, 5 hp

Kurs och prov ska avse målen D1, D9 och D10, bilaga 1.

Forskningsdialog och forskningspresentation, 5 hp

Kurs och prov ska avse målen D6 och D8, bilaga 1.

Valbara kurser, sammanlagt 50 hp

Vilken/vilka kurser som en doktorand ska läsa bestäms utifrån doktorandens behov med hänsyn till målen. Valet av kurser planeras av den studerande i samråd med handledaren och bestäms i den individuella studieplanen.

Block I: *Kommunikation, lärande och socialisation*, 15–35 hp

Kurser och prov ska avse målen D1, D3 och D4, bilaga 1.

I blocket väljs kurser inom området bildning, kommunikation, lärande, undervisning och socialisation.

Block II: *Vetenskapsteori och metodologi*, 15–35 hp

Blockets kurser ska avse målen D2 och D3, bilaga 1.

I blocket väljs kurser inom området vetenskapsteori, vetenskapsfilosofi, metodologi och forskningsmetod.

Block III: *Specialkurser*, 0–20 hp

Blockets kurser ska avse ett eller flera av målen D1, D3, D4, D7 och D8 bilaga 1.

I blocket väljs kurser som är inriktade mot det konkreta avhandlingsprojektet och den studerandes specifika utbildningsbehov. I blocket kan det ingå individuell litteraturkurs, totalt högst 7,5 hp

⁴ 6 kap. 32 § HF

⁵ 6 kap. 5 och 33 §§ HF

Doktorsavhandling och disputation, 165 hp

Vid disputationen ska bedömningen av doktorsavhandling och försvar avse samtliga mål för doktorsexamen, bilaga 1.

6 Examenskrav för licentiatexamen, 120 hp

Licentiatexamen är slutexamen för den som är antagen till licentiatutbildning. Även den som är antagen till utbildning för doktorsexamen har rätt att ta ut licentiatexamen, som etappexamen.⁶ Examenskraven i detta avsnitt gäller både slutexamen och etappexamen.

För licentiatexamen fordras att doktoranden

- dels har blivit godkänd vid de prov⁷ om 35 högskolepoäng som ingår i kurskraven nedan,
- dels har fått en vetenskaplig uppsats godkänd som motsvarar 85 högskolepoäng.⁸

För kurser och block som är gemensamma för licentiat- och doktorsexamen, se mål och beskrivningar i avsnitt 5.⁹

Obligatoriska kurser, sammanlagt 25 hp

Pedagogik som vetenskap – introduktionskurs till pedagogisk forskning och dess profilering, 15 hp

Forskningsetik och god forskningssed, 5 hp

Forskningsdialog och forskningspresentation, 5 hp

Valbara kurser, sammanlagt 10 hp

Vilken/vilka kurser som en doktorand ska läsa bestäms utifrån doktorandens behov med hänsyn till målen. Valet av kurser planeras av den studerande i samråd med handledaren och bestäms i den individuella studieplanen.

Block I: *Kommunikation, lärande och socialisation*, 5

Kurser och prov ska avse målen D1, D3 och D4, bilaga 1.

I blocket väljs kurser inom området bildning, kommunikation, lärande, undervisning och socialisation.

Block II: *Vetenskapsteori och metodologi*, 5

Blockets kurser ska avse målen D2 och D3, bilaga 1.

I blocket väljs kurser inom området vetenskapsteori, vetenskapsfilosofi, metodologi och forskningsmetod.

Vetenskaplig uppsats, 85 hp

Vid examination av uppsatsen ska bedömningen avse samtliga mål för licentiatexamen, bilaga 1.

⁶ Universitetets lokala examensföreskrifter

⁷ 6 kap. 32 § HF

⁸ 6 kap. 5 § HF

⁹ Eftersom licentiatexamen kan vara en etappexamen på vägen mot doktorsexamen bör licentiatkurserna liksom doktorskurserna vara kopplade till målen för doktorsexamen, se vidare riktlinjerna för allmänna studieplaner för utbildning på forskarnivå.

7 Ytterligare information

Ytterligare information om reglerna för utbildningen på forskarnivå finns på universitetets webbplats. Där finns bl.a. universitetets antagningsordning och annan information om nationella och lokala regler.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Den allmänna studieplanen träder i kraft den 1 juli 2007.

Doktorander som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2007

Doktorander som har påbörjat forskarutbildning före den 1 juli 2007 fortsätter sin utbildning enligt de nya reglerna för utbildning på forskarnivå. Doktoranderna får som huvudregel examen från den nya utbildningen.¹⁰

De ändringar som har beslutats av rektor den 19 oktober 2010 träder i kraft den 1 januari 2011. De föranleds av ändringar i högskoleförordningen, men medför inga sakliga ändringar i studieplanen.

De ändringar som har beslutats den 21 december 2011 träder i kraft den 1 januari 2012. De avser, förutom en i huvudsak redaktionell bearbetning av ämnesbeskrivningen, tillkomsten av två nya särskilda inriktningar med anledning av de nya forskarskolorna LIMCUL och ITK jämte examenskrav för dessa.

Ändringen av den allmänna studieplanen den 24 april 2014 träder i kraft den 1 juli 2014. Ändringen avser en revidering av den allmänna studieplanen enligt den nya mallen, varigenom bl.a. utbildningens olika moment tydligare knyts till de skilda examensmålen (främst avsnitt 5 och 6). Samtidigt har bl.a. ämnesbeskrivningen justerats (avsnitt 1) och kurskraven sänkts (avsnitt 5 och 6).

Doktorander antagna före den 1 januari 2012 slutför sin utbildning enligt äldre examenskrav. Om en doktorand begär det och det är lämpligt kan i den individuella studieplanen beslutas att doktoranden ska gå över till utbildning enligt de nya examenskraven.

Ändringen av den allmänna studieplanen den 9 mars 2016 träder i kraft den 9 mars 2016. Ändringen avser ett tillägg av examensmål D8 för valbara kurser i block III (avsnitt 5 och 6), och medför inga ändringar i krav för doktorsexamen eller licentiatexamen.

Ändringen av den allmänna studieplanen den 6 december 2018 träder i kraft den 1 januari 2019. Ändringen avser den särskilda behörigheten (avsnitt 2.2 i bilaga 2) och medför inga ändringar i krav för doktorsexamen eller licentiatexamen.

De ändringar som har beslutats av fakultetsnämnderna den 3, 4 och 12 september 2019 träder i kraft den 1 oktober 2019. Beslutet medför inga ändringar i sak.

Ändringen av den allmänna studieplanen den 18 december 2019 träder i kraft den 1 januari 2020. Ändringen avser borttagandet av inriktningar inom ämnet med anledning av den skrivning under avsnitt 4 som trädde i kraft 1 oktober 2019 och medför inga ändringar i krav för doktorsexamen eller licentiatexamen.

Ändringen av den allmänna studieplanen den 9 september 2021 träder i kraft den 1 oktober 2021. Doktorander antagna före den 1 oktober 2021 slutför sin utbildning enligt äldre examenskrav. Om en doktorand begär det och det är lämpligt kan i den individuella studieplanen beslutas att doktoranden ska gå över till utbildning enligt de nya examenskraven.

¹⁰ P 1 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

Examensmål¹¹

Mål för DOKTORSEXAMEN	Mål för LICENTIATEXAMEN
För doktorsexamen ska doktoranden	För licentiatexamen ska doktoranden
<i>Kunskap och förståelse</i>	<i>Kunskap och förståelse</i>
D1 visa brett kunnande inom och en systematisk förståelse av forskningsområdet samt djup och aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av forskningsområdet, och	L1 visa kunskap och förståelse inom forskningsområdet, inbegripet aktuell specialistkunskap inom en avgränsad del av detta samt fördjupad kunskap i vetenskaplig metodik i allmänhet och det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.
D2 visa förtrogenhet med vetenskaplig metodik i allmänhet och med det specifika forskningsområdets metoder i synnerhet.	L2 (för motsvarighet till D2 se L1 andra delen)
<i>Färdighet och förmåga</i>	<i>Färdighet och förmåga</i>
D3 visa förmåga till vetenskaplig analys och syntes samt till självständig kritisk granskning och bedömning av nya och komplexa företeelser, frågeställningar och situationer,	L3 (direkt motsvarighet till D3 saknas)
D4 visa förmåga att kritiskt, självständigt, kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar samt att planera och med adekvata metoder bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och att granska och värdera sådant arbete,	L4 visa förmåga att kritiskt, självständigt och kreativt och med vetenskaplig noggrannhet identifiera och formulera frågeställningar, att planera och med adekvata metoder genomföra ett begränsat forskningsarbete och andra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar och därigenom bidra till kunskapsutvecklingen samt att utvärdera detta arbete,
D5 med en avhandling visa sin förmåga att genom egen forskning väsentligt bidra till kunskapsutvecklingen,	L5 (direkt motsvarighet till D5 saknas, se dock L4 andra delen)
D6 visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt med auktoritet presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt,	L6 visa förmåga att i såväl nationella som internationella sammanhang muntligt och skriftligt klart presentera och diskutera forskning och forskningsresultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, och
D7 visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap, och	L7 (jfr L11)
D8 visa förutsättningar för att såväl inom forskning och utbildning som i andra kvalificerade professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande.	L8 visa sådan färdighet som fordras för att självständigt delta i forsknings- och utvecklingsarbete och för att självständigt arbeta i annan kvalificerad verksamhet.
<i>Värderingsförmåga och förhållningssätt</i>	<i>Värderingsförmåga och förhållningssätt</i>
D9 visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet samt förmåga att göra forskningsetiska bedömningar, och	L9 visa förmåga att göra forskningsetiska bedömningar i sin egen forskning,
D10 visa fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.	L10 visa insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används, och
	L11 visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att ta ansvar för sin kunskapsutveckling (jfr D7).

¹¹ Utdrag ur examensordningen, bilaga 2 högskoleförordningen (1993:100)

Antagning till utbildning på forskarnivå - behörighetskrav

1 Tillträdeskrav - högskoleförordningen

Till utbildning på forskarnivå får endast så många doktorander antas som kan erbjudas handledning och godtagbara studievillkor i övrigt och som har studiefinansiering enligt reglerna i högskoleförordningen.¹²

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden

1. har grundläggande behörighet och den särskilda behörighet som universitetet kan ha föreskrivit, och
2. bedöms ha sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen.¹³

2 Behörighetskrav

2.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

1. avlagt en examen på avancerad nivå,
2. fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
3. på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Universitetet får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.¹⁴

Övergångsregler

Även den som har en *utbildning eller examen från grundläggande högskoleutbildning* som motsvarar behörighetskraven ovan ska vara behörig.¹⁵ Undantag från behörighetskraven får göras även i dessa fall, om det finns särskilda skäl.¹⁶

¹² 7 kap. 34 § HF

¹³ 7 kap. 35 § HF

¹⁴ 7 kap. 39 § HF

¹⁵ P 10 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

¹⁶ Tidigare övergångsbestämmelse P 11 till SFS 2006:1053 har upphört sedan utgången av juni 2015.

2.2 Särskild behörighet

Särskild behörighet för att bli antagen till utbildning på forskarnivå i ämnet har den som i sin högskoleutbildning har godkänt betyg på kurser om minst 90 högskolepoäng, inklusive självständigt arbete om minst 15 hp, i pedagogik, didaktik eller pedagogiskt arbete. Särskild behörighet har också den som har examen från lärarutbildningen, inklusive ett självständigt arbete om minst 15 hp med pedagogisk eller didaktisk inriktning. Särskild behörighet har även den som inom eller utom landet har förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Övergångsregler

Även den som har en utbildning eller examen från grundläggande högskoleutbildning som motsvarar behörighetskraven enligt föregående stycke ska vara behörig.¹⁷

2.3 Förmåga i övrigt att tillgodogöra sig utbildningen

Bedömningen av om sökanden har sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen ska göras utifrån sökandens utbildning och annan tidigare verksamhet samt de uppsatser och andra självständiga arbeten av vetenskaplig karaktär som sökanden har gett in (jämför bedömningsgrunder enligt universitetets urvalsföreskrifter nedan).

3 Urval mellan sökande

Urval ska göras med hänsyn till de sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. Universitetet bestämmer vilka bedömningsgrunder som ska tillämpas vid prövningen av förmågan att tillgodogöra sig utbildningen.

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får dock inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande.¹⁸

Bedömningsgrunder vid urval¹⁹

Bedömningsgrunderna A - B syftar till att möjliggöra en prövning av sökandens förmåga att tillgodogöra sig utbildningen. De bör därför vara relevanta för sökandens möjlighet att senare uppnå målen med utbildningen. Målen beskrivs i bilaga 1 till denna allmänna studieplan.

¹⁷ P 10 övergångsbestämmelserna till SFS 2006:1053

¹⁸ 7 kap. 41 § HF

¹⁹ Lokala föreskrifter om urval till utbildning på forskarnivå m.m.

A Utbildning och annan tidigare verksamhet – formella meriter

Bedömningen grundar sig på ingivna intyg och betyg samt examensbevis och/eller kursbevis.

Meriterande är utbildning och erfarenhet som bidrar till att sökanden framgångsrikt ska kunna tillgodogöra sig utbildningen i det sökta ämnet.

- Utbildning

Särskild vikt läggs vid utbildningens omfattning, djup och betyg inom området för det sökta ämnet, särskilt betyg på självständiga skriftliga arbeten.

Stor vikt läggs även vid utbildningens omfattning, djup och betyg inom andra områden av stor relevans för det sökta ämnet.

- Annan tidigare verksamhet

Särskild vikt läggs vid längre och självständig yrkesverksamhet av stor relevans för det sökta ämnet.

B Skicklighet – visad kunskap, färdighet och förmåga

Bedömningen grundar sig på en värdering av sökandens ingivna uppsatser och andra självständiga skriftliga arbeten av vetenskaplig karaktär samt en intressebeskrivning. För de sökande som därvid bedöms vara mest meriterade tillkommer vid behov intervju och referenstagning.

Meriterande är att sökanden kan visa prov på sådan kunskap, färdighet och förmåga som bidrar till att sökanden framgångsrikt ska kunna tillgodogöra sig utbildningen i det sökta ämnet. Exempel på detta är

- god teoretisk, analytisk och metodologisk kunskap,
- god förmåga att skriftligt och muntligt diskutera frågeställningar och slutsatser,
- intellektuell självständighet och
- god förmåga att genomföra kvalificerade uppgifter inom givna tidsramar.

Särskild vikt läggs vid sökandens förmåga att

- identifiera och formulera realistiska och fruktbara forskningsfrågor
- integrera kunskaper och erfarenheter och applicera dem på sätt och i sammanhang där de inte tidigare har använts samt
- föra en dialog präglad av såväl självständighet som samarbetsförmåga.

C Sammanvägning av meriter

Enbart det förhållandet att en sökande bedöms kunna få tidigare utbildning eller yrkesverksamhet tillgodoräknad för utbildningen får inte vid urval ge sökanden företräde framför andra sökande (7 kap. 41 § HF).

Vid sammanvägning av bedömningsgrunderna A och B läggs störst vikt vid bedömningsgrunden B Skicklighet.

D Jämställdhet

Vid likvärdiga meriter efter sammanvägningen enligt ovan ges företräde till sökande från underrepresenterat kön bland doktoranderna i ämnet.²⁰ Med underrepresenterat kön avses här att andelen kvinnliga eller manliga doktorander inom ämnet understiger 40 procent.

²⁰ 1 kap. 5 § andra stycket högskolelagen (1992:1434) m.fl. bestämmelser